

DIN ISTORICUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD

SEPTIMIU POP

Deschizînd în istoria țării o epocă de transformări revoluționare care aveau să ducă la victoria orîndurii socialiste, actul de la 23 August 1944 a marcat și începutul unor mari prefaceri în domeniul culturii și învățămîntului.

În anii care au trecut de la Eliberare, o contribuție hotărîtoare la creșterea gradului de cultură a populației, la dezvoltarea științei și tehnicii și implicit la realizarea mărețelor obiective puse în fața poporului de către partid a avut-o învățămîntul. Pe bună dreptate sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, că „...factorul principal de educație a cetățenilor, a întregii societăți în epoca noastră este școala — principal canal de difuzare a științei și culturii, de îmbogățire a minții, de modelare a caracterelor și formare cetățenească a tinerelor generații.”¹

Școala de astăzi, cu multiplele ei realizări, are rădăcini adînci în trecutul istoric al învățămîntului din patria noastră, reprezentînd o continuare și o realizare pe o treaptă nou, superioară, a tradițiilor înaintate ale acesteia.

Începutul învățămîntului românesc în cuprinsul județului Bistrița-Năsăud,² sub forma unor școli obștești, este mai vechi decît acela din școlile înființate pe temeiul legiferărilor atestate documentar. Locuitorii multor sate, în condițiile unor grele asupriri și cu mari jertfe materiale întrețineau în comun învățători sau dascăli permanenți pentru învățătura de carte a fiilor lor. Aceleași rosturi îndeplineau în bezna întunericului medieval acei călugări și preoți, dascăli sau dieci, cunoscuți sau anonimi, din casele și schiturile din Feldru, Rebrîșoara, Zagra, Monor etc., care inițîind pe copii în tainele scrisului și cititului au păstrat și dezvoltat frumoasa limbă românească.

1. N. Ceaușescu, *Raport la cel de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Editura politică, București, 1969, pag. 94

2. Sub această denumire cuprindem teritoriul actual al județului Bistrița-Năsăud și nu fostul județ Năsăud.

Printre primele școli din țară este menționată cea de la Bistrița, în limba germană, încă pe la mijlocul secolului al XIV-lea. În jurul anului 1500 învățau la această școală și elevi din Sighișoara și Cluj³. Cu un secol mai târziu, în jurul anului 1622, sînt amintite școlile confesionale evanghelice de la Branișteea, Uriu și Ciceu Cristești. În lucrarea sa, Monografia școlilor din județul Solnoc Dobîca, Iosif Kadar amintește că în aceea vreme edificiul școlar din Uriu era o casă din birne acoperită cu paie, situată în partea de jos a satului, lângă pîrîul „Știubei“. Mobilierul școlar era compus dintr-o masă lungă, făcută din două scînduri, fixată pe patru țăruiși bătuți în pămînt și cîteva laițe pe care ședeau copiii.⁴

Înființarea Regimentului II grăniceresc în anul 1762 la Năsăud⁵ și promovarea de către curtea de la Viena a despotismului luminat, în general, și varianta sa izofinistă, în special, au avut urmări favorabile pentru români,⁶ aducînd după sine deschiderea primelor școli triviale⁷ în ținutul Năsăudului și constituind un important factor de afirmare a românilor din aceste părți. Anul 1770 consemnează documentar actul de înființare a trivialelor din Năsăud, Maieru și Monor.⁸ La scurt timp după militarizarea văii Bîrgăului, în anul 1786, se deschid încă două școli triviale la Zagra și Prundu Bîrgăului, toate cu limba de predare română și susținute din fondul de proveniență al regimentului.⁹ Mai târziu, din motive sociale și militare, în anul 1816 școala trivială din Maieru este strămutată la Singeorz Băi, iar cînd „... Consiliul belic de Curte transferă în 1837 fostele școli triviale române în școli triviale germane... tot cu această ocaziune școala trivială din Năsăud fu strămutată la Telciu.“¹⁰

În contextul istoric din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, școlile triviale din ținutul Năsăudului au contribuit la răspîndirea științei de carte și la dezvoltarea culturală a românilor într-o zonă ce cuprinde valea Zăgrii, a Sălăuței, a Someșului, a Bîrgăului și a Sieului cu influențe și în comitatele învecinate. „Luțea cu care s-au înmulțit școalele românești transilvănene în partea a doua a veacului al XVIII-lea — afirmă un autor cunoscător îndeaproape a istoriei învățămîntului din Transilvania — se atribuie în mare parte înființării școalelor grănicerești de pe teri-

3. *Județele României Socialiste*, Editura politică, București, 1969, pag. 120.

4. Arhiva Școlii generale Uriu, *Istoricul Școlii generale din Uriu*, material în manuscris, redactat de un colectiv de cadre didactice.

5. V. Șotropa, *Înființarea graniței militare năsăudene 1762* în „Arhiva someșană“, nr. 24 (aprilie-septembrie 1938), pag. 69–70; *Istoria României*, Edit. Academiei R.P.R., București 1964, pagina 516–517.

6. I. Bozan și P. Teodor, *Învățămîntul românesc din Transilvania în secolul al XVII și la începutul secolului al XIX-lea*, în lucrarea „Din istoria pedagogiei românești“, vol. 2, Editura didactică și pedagogică, București 1966, pag. 155. Pentru politica lui Iosif al II-lea în problema învățămîntului. D. Prodan, *Suplex libellus Valachorum*, Ed. Acad. R.S.R., București, 1967, pag. 240 și următoarele.

7. Școlile elementare purtau denumirea de școli „triviale“ denumire împrumutată de la școlile din evul mediu, în care studiul gramaticii, dialecticii și retoricii forma așa numitul „trivium“. Prin analogie, și aceste școli în care se învățau trei materii: citirea, scrierea și socotirea, aveau aceeași denumire.

8. V. Șotropa, *Contribuții la istoria școalelor năsăudene*, în „Arhiva Someșană“ nr. 11/1929, p. 3; V. Șotropa și N. Drăganu, în *Istoria școalelor năsăudene*, Bistrița 1913, p. 72–73. Stabilește anul de înființare imediat după 1766. T. Tanco, A. Fărcaș, *Apariția școlilor triviale românești din ținutul Năsăudului în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea*. „Revista de pedagogie“, anul XIX, nr. 8/1970, p. 94–98, stabilește ca dată certă anul 1770.

9. — V. Șotropa și N. Drăganu, *Istoria școalelor năsăudene*, Bistrița, 1913, p. 72–73.

10. — V. Șotropa și N. Drăganu, Op. cit. p. 75.

toriu al celor două regimente de margine : întâiul cu sediul la Orlat, al doilea, la Năsăud.¹¹

În secolul al XIX-lea, și mai ales în primele trei decenii ale lui, datorită unor factori interni ai vieții economice, sociale și militare, se înființează școli comunale, inclusiv în localitățile în care ființau cele triviale. În această perioadă iau ființă, prin contribuția populației, școli în localitățile : Leșu în 1810, Măgura Ilvei și Arșița în 1825, Saț și Telciu în 1827, Feldru în 1828, Poiana Ilvei, Florești, Nimigea, Nușeni în 1830, iar apoi cele din Zagra, Salva, Mocod, Rebrîșoara, Rebra, Nepos, Rodna, Ilva Mare, Sieu, Gledin, Ardan, Monor și Rușii Munți, Morăreni, Săcel din Valea Mureșului (care era să fie militarizată). Aceste școli, în anii imediat după înființare, se consolidează din punct de vedere didactic și economic.¹² De asemenea, populația românească de pe teritoriul orașului Bistrița, înfruntând condițiile vitrege în care era nevoită să-și ducă existența ca urmare a exploatării sociale și naționale exercitată de către patriciatul bistrițan, reușește să înființeze, alături de școlile săsești existente, două școli românești : în suburbia orașului numită „Hrube“ (în jurul anului 1766), iar mai târziu, la mijlocul secolului al XIX-lea în suburbia „Peste podul Budacului,“ ambele cu câte patru clase.

Ca urmare, la mijlocul secolului al XIX-lea ființau un număr de 50 școli populare naționale (Național Germainde Schulen) în toate comunele grănicerești la care se adaugă peste 70 de școli existente în localitățile nemilitarizate, deci în total în județ funcționau peste 120 de școli.

Învățătorii pentru aceste școli se recrutau la început dintre elevii și absolvenții școlilor din Blaj, sau de la școlile germane din Transilvania, dar după 1784 dintre cei mai buni elevi absolvenți ai școlii normale și ai institutului militar din Năsăud.¹³ Situația aceasta a dăinuit pînă în anul 1837, cînd, la 1 noiembrie, energicul învățător Ioan Marian, cu aprobarea autorităților superioare, a deschis primul curs preparandial de 6 luni, pe lângă școala „normală“ (primară superioară) din Năsăud, pentru viitorii candidați la profesiunea de dascăl. Pregătirea viitorilor dascăli a fost ridicată pe o treaptă superioară odată cu înființarea institutului preparandial, la 2 ianuarie 1859,¹⁴ al cărui suflet a fost timp de un deceniu Vasile Petri, eminent absolvent al Pedagogiumului din Praga, scriitor, ziarist și excelent pedagog, „inițiatorul unei frumoase mișcări pedagogice-literare.“¹⁵

11. — N. Albu, *Istoria învățămîntului românesc din Transilvania pînă la 1800*, Blaj, 1944, p. 217.

12. — T. Tanco și A. Farcaș, *Apariția școlilor triviale românești din finutul Năsăudului în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea*, „Revista de pedagogie“, anul XIX, nr. 8/1970, p. 98.

13. — V. Șotropa și N. Drăganu, *Op. cit.*, p. 104. Alături de școala trivială din Năsăud, s-a înființat și o școală latino-germană, sub numirea de școala normală, iar în 1748 un institut militar din care să lasă tineri pregătiți pentru „statul militar și eventual pentru alte cariere“ (V. Șotropa și N. Drăganu, *Op. cit.*, p. 13).

14. — V. Șotropa și N. Drăganu, *Op. cit.*, p. 119 ; Manoliu, *Icoana unei școli dintr-un colț de țară românească*, Năsăud, 1929, p. 93—94.

15. — G. Sima (Onisifor Ghibu), *Școala românească din Transilvania și Ungaria*, în *Revista generală a învățămîntului*. Anul nr 8—9, martie-aprilie 1915, p. 119.

A fost reînființată în septembrie 1963 ca secție pe lângă Liceul nr. 2 din Năsăud. Ca școală de specialitate în 1966, iar ca unitate independentă în septembrie 1968 în baza Ordinului M.I. nr. 321/1968 publicat în *Buletinul Ministerului Învățămîntului*, anul XII, nr. 2, seria E, august 1968. Etapele parcurse de această școală : 1837—1836 — cursurile pedagogice preparandiale ținute de Ioan Marian și Moise Panga : 1859—1869 — institutul preparandial, iar după 1869 școala la Gherla. În anul 1923 — școala normală este reînființată din inițiativa lui Solomon Halîța și a ființa pînă în 1938, cînd este desființată. În 1945 este reînființată și va funcționa pînă în 1956 cînd din nou se desființează.

Școala normală din Năsăud, înființată în anul 1837, care-și continuă activitatea astăzi sub numele de liceul pedagogic,¹⁶ s-a bucurat de-a lungul celor peste o sută de ani de existență de un mare prestigiu. Un corespondent din Beclean al *Gazetei Transilvane* menționează următoarele în 1853: „Mulțumită cerului că, cu toată pauperitatea, totuși aici se pune culturii naționale o bază bunicică, că nu este comunitate în acest protopopiat, care să nu aibă școală proprie, învățator propriu, ba încă mai toți din desființatul al II-lea regiment de graniță al Năsăudului. De exemplu Sita, o comunitate de 15 case, încă are școala sa proprie, învățator propriu din numitul regiment.”¹⁷ În același ziar, cu două numere mai târziu, vorbindu-se despre școlile din ținutul Mureșului se arată: „... Școlile sunt în parte mare provizionate cu dascăli destoinici, aduși mai toți din regimentul Năsăudului.”¹⁸

Nici educația fetelor nu a fost neglijată. În anul 1826 se înființează în Năsăud o școală de fete la început cu o singură clasă, dar după 1870 cu 3 clase, și ajungând în 1890 să aibă 6 clase, corpunzând cerințelor legii privitoare la instruirea și creșterea fetelor.¹⁹

Înființarea la 4 octombrie 1863 a gimnaziului din Năsăud,²⁰ al patrulea de acest fel după cele de la Blaj (1754), Beiuș (1828) și Brașov (1850), care va purta numele marelui nostru poet George Coșbuc — începând cu anul 1921,²¹ constituie un eveniment deosebit în istoria învățămîntului în Transilvania.

Acest liceu nu s-a înființat din „bunăvoință” stăpînilor vremii, ci a trebuit să fie smulsă o aprobare prin lupte de peste un deceniu (1851—1863). Tărănimea năsăudeană, în frunte cu dascălul Vasile Nașcu, Grigore Moisil, Ioachim Mureșan, Florian Porcius și alți bărbați de seamă, a dus o luptă dirză împotriva tendințelor de acapareare a fostelor „averigrănicerești” de către erariul imperial și aristocrații hrăpăreți. Prin această luptă s-a obținut recunoașterea autonomiei districtului românesc al Năsăudului cu administrație proprie (1861), constituirea de fonduri culturale centrale necesare susținerii școlilor și acordarea de burse pentru tinerii care studiau la școli mai înalte.

Așadar, liceul din Năsăud se înființează pe baza hotărîrilor adunărilor a cetățenilor din „44 de comunități” și cu contribuția populației acestor comune, avînd la bază un act de „Învoire” a acestora, și nu un ordin sau o donație bisericească, și drept scop crearea unui așezămînt de cultură la care „să poată alerga și fiul celui mai sărac țaran, ... ori și cine fără distingere de naționalitate și religioasă”²².

Pentru asigurarea bazei materiale a acestei școli s-a dat în folosință, în anul 1888, actualul local, clădire impunătoare ridicată prin contribuția

17. — *Gazeta Transilvaniei*, Anul XVI, nr. 57 (din 18 iulie 1853), p. 219.

18. — *Gazeta Transilvaniei*, Anul XVI, nr. 59 (din 25 iulie 1853) p. 227.

19. — V. Șotropa și N. Drăganu, Op. cit. p. 109—110.

20. — V. Șotropa și N. Drăganu, Op. cit. p. 152—156.

21. — *Anuarul Liceului grăniceresc „George Coșbuc” din Năsăud, anul școlar 1922/1923, Bistrița, 1923*, p. 11. Pentru desfășurarea serbărilor de dezvelire a bustului poetului George Coșbuc, care au avut loc la 20 iunie 1926, a se vedea *Anuarul liceului... anul școlar 1925/1926, Bistrița 1929*, p. 1—23.

22. — V. Șotropa și N. Drăganu, Op. cit., p. 149. Actul de învoire.

benevolă a celor 44 de comune foste grănicerești, dotată cu mobilierul necesar, avînd săli (laboratoare) pentru fizică și chimie, naturale, desen și muzică. Cu aproape șapte decenii în urmă călătorind prin Transilvania și vizitînd liceul năsăudean istoricul Nicolae Iorga a remarcat : „Acesta este cel mai frumos din cîte le au Românii de peste munți.“³² (Fig. nr. 1 și 2).



Fig. 1. — Localul vechi al Liceului din Năsăud.

În cei peste o sută de ani de existență liceul din Năsăud s-a dezvoltat neconținut cu toate vitregiile vremii. De pe băncile lui și a celorlalte școli s-au format oameni luminați care și-au adus o contribuție de seamă la dezvoltarea culturii noastre și s-au jertfit pentru a întreține vie flacăra învățămîntului românesc, aici, în părțile Năsăudului și în toată Transilvania pînă la Unire.

După încheierea pactului dualist din 1867 și inaugurarea unei noi politici economice de către monarhie s-au produs și unele schimbări în organizarea învățămîntului.

Crescînd numărul locuitorilor maghiari în orașul Bistrița, guvernul maghiar reprezentînd interesele burgheziei, înființează în anul 1885 o școală civilă de stat pentru băieți, și în 1897 una pentru fete. Aceste școli au fost urmate și de români, în vederea ocupării unor funcții în administrația maghiară sau pentru a urma studii superioare.

Școala civilă maghiară transformată în școală elementară după 1919, a funcționat ca liceu cu 8 clase, purtînd numele de „Huniadi Ianoș“ în perioada anilor 1940—1944, avînd și o secție română.

32. — N. Iorga, *Neamul românesc din Ardeal și Țara Ungurească*, vol. II, p. 510.

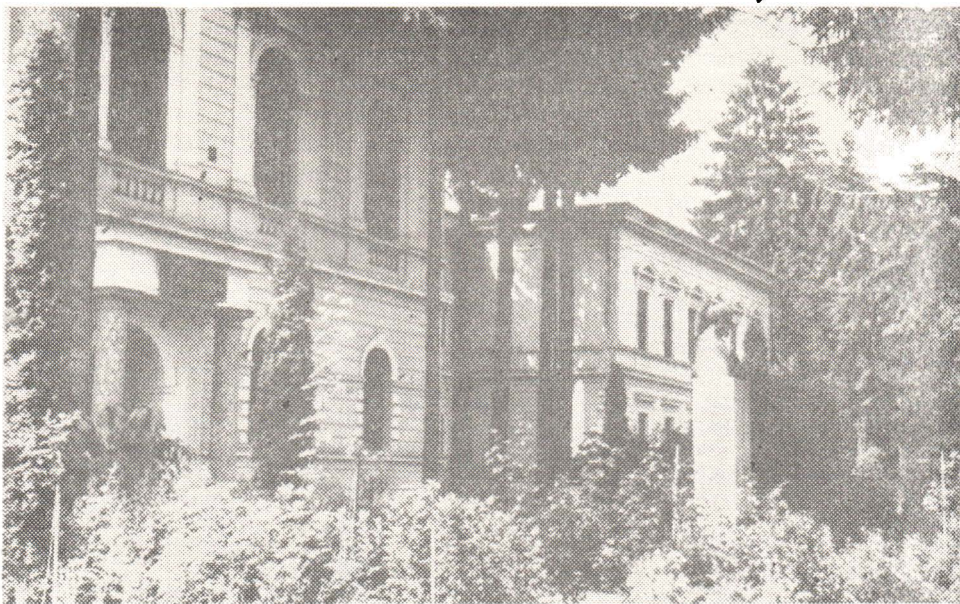


Fig. 2. — Clădirea actuală a Liceului „George Coșbuc” din Năsăud.

Paralel cu înființarea școlilor primare se înființează în orașul Bistrița și școli profesionale. Astfel, din inițiativa populației săsești și pentru ea, se înființează în anul 1871 o școală de agricultură cu două secții : una pentru absolvenții școlilor primare cu durată de patru ani, iar alta pentru absolvenții gimnaziului cu 2 ani. De-a lungul anilor această școală a suferit o serie de schimbări — școală medie horticolă, școală profesională pomicolă și din anul 1966 liceu agricol.

A mai funcționat și o școală profesională cu limba de predare maghiară, începând din 1898, iar după 1918 s-a transformat în școală de ucenici. Această școală va lua o mare dezvoltare după 1929, când se înființează ateliere, se amenajează săli de mese și dormitoare.

Începând din 1871 tendințele de maghiarizare a învățămîntului românesc din Transilvania devin o politică de stat exprimată fățiș prin diferite legi. Drepturile, și așa puține, acordate pînă acum populației românești pentru instruire sînt restrînse tot mai mult. Se introduce obligativitatea predării limbii maghiare în școlile elementare, iar învățătorii nevoiți să învețe limba maghiară în timp de patru ani. Și mai drastice sînt dispozițiile legii lui Apponyi din 1907 care prevăd mărirea numărului de ore în limba maghiară și chiar introducerea limbii maghiare în școli ca limba obligatorie de predare, acolo unde școlile nemaghiare erau frecventate de copii maghiari.²⁴ Ca urmare, numărul școlilor românești din județ și știința de carte sînt în continuă scădere. Situația se agravează și mai mult după izbucnirea războiului din 1914, când învățătorii sînt concentrați,

24. — *Din istoria Transilvaniei*, vol. II, editura Academiei, R.P.R., București, 1951, p. 401.

localurile de școală sînt rechiziționate pentru armată, iar frecvența școlară scade. Agitația susținută de clasele dominante maghiare împotriva școlilor românești, care au fost înfățișate de presa șovină drept „cuiburi ale unelțiilor antistatale ale agitanților panslavi și daco-români,”²⁵ se intensifică și școala românească trece printr-o grea perioadă.

În condițiile regimului dualist austro-ungar de intensificare a îngrădirii libertăților popoarelor supuse și de deznaționalizare forțată și sistematică, românii și-au concentrat în bună măsură energia de luptă pe terenul vieții cultural-naționale.

Din deceniul al șaselea al secolului al XIX-lea centrele mai importante din Transilvania se împinzesc de societăți — reuniuni — literare organizate de profesori, elevi, învățători, meșteșugari, avînd scopul de a conserva tradițiile și limba română, pentru a putea rezista tendințelor de deznaționalizare.²⁶

În partea de nord a Transilvaniei, „în Țara Năsăudului, avîntul cultural a reînviat mai ales în centrul de tradiție din orașul Năsăud.”²⁷ În urma unor dezbateri largi, pornite încă din 1863 cu ocazia Conferinței pedagogice din districtul Năsăudului ținută sub conducerea cărturarului Grigore Moisil, în decembrie 1872 s-au pus bazele Reuniunii învățătoresți greco-catolice „Mariana”,²⁸ după numele lui Ion Marian, unul dintre cei mai de seamă slujitori ai școlii din ținutul Năsăudului. Prin crearea a patru „despărțăminte, la Năsăud, Sîngeorz-Băi, Bistrița și Monor. reuniunea „Mariana” strînge „într-o acțiune organizată întreaga învățătorime din ținutul Năsăudului, devenind cel mai apropiat sprijinitor al „Astrei” pe teren școlar”²⁹.

O contribuție de seamă în viața culturală a Năsăudului o aduce și societatea literară a junimii studioase de la Gimnaziul fundațional din Năsăud, cunoscută sub numele de „Virtus Romana Rediviva”.³⁰ Întemeiată în 1870 în urma strădaniilor elevilor de a avea un mijloc prin care să-și manifeste în comun preocupările literare, societatea își începe activitatea sub îndrumarea directorului dr. Ioan M. Lazăr și a celor mai distinși profesori, printre care Grigore Pletosu, dr. Constantin Moisil, Gavrilă Scridon, Ion Gheție, Iacob Popu, Alexandru Haliță, Ion Pecurariu, dr. Nicolae Drăganu. Societatea contribuie la dezvoltarea unei culturi superioare a elevilor dintre care mulți vor deveni personalități cunoscute în viața științifică și culturală românească.

Reuniunea meseriașilor români din Bistrița, înființată în 1885 la inițiativa tîmplarului Vasile Lungu, constituia un loc de întîlnire și lectură

25. — C. Dălcoviciu și M. Constantinescu, *Destrămarea monarhiei austro-ungare*, Editura Academiei R.P.R., 1964, p. 126.

26. — V. Curticăpeanu, *Mișcarea culturală românească pentru unirea din 1918*, Editura Științifică, București, 1968, p. 23 și urm.

27. — V. Curticăpeanu, *Op. cit.*, p. 30.

28. — *Memorialul Unutui învățătorcești greco-catolice „Mariana” din Năsăud dat din incidentul serbării jubileului de 25 ani a activității sale. Perioada I, 1876—1901*, Năsăud, 1901, p. 11.

29. — V. Curticăpeanu, *Op. cit.*, p. 31.

30. — V. Șotropa și N. Drăganu, *Op. cit.*, p. 313—317. Din 1890 Societatea nu-și mai poate menține numele primit în 1870, din rațiuni politice, fiind silită să-și continue activitatea sub denumirea de Societate de lectură. Almanahul Societății, intitulat „Muza someșană”, păstrează numeroase lucrări citite în ședințele literare, printre care și unele din primele scrieri literare ale poetului George Coșbuc.

pentru meseriași și intelectuali, îndeplinind aceleași scopuri — ridicarea culturală a lucrătorilor români din oraș.³¹

Aceste reuniuni funcționau în cea mai mare parte ilegal, deoarece aprobarea statutelor se făcea direct de Ministerul Instrucțiunii din Budapesta, cu avizarea organelor locale, de cele mai multe ori potrivnice înființării acestora. Așa se întâmplă în cazul reuniunii de citire din Prundu Birgăului, înființată în 1885. Statutele acestei reuniuni nu au fost aprobate deoarece cerându-se avizul baronului Bánffy Dezső acesta propunea ca „nici această asociație, și nici altele de acest fel din alte părți să nu fie aprobate, să fie împiedecate cu toate mijloacele imaginabile, sau cererile să fie lăsate fără răspuns, întrucât nu au alt scop decât întâlniri pentru făurirea planurilor antipatriotice.”³²

Prin bibliotecile înființate, societățile de lectură pun la îndemâna elevilor și publicului adult cărți de citit, dezvoltă deprinderea pentru studiul limbii și literaturii române și dau imboldul organizării vieții culturale a maselor prin cursuri de alfabetizare, coruri, reprezentații teatrale, cooperative, bănci populare etc.

Paralel cu acțiunile organizate de societățile literare, la Năsăud se înjghebează și o vie activitate editorială : „Magazinul pedagogic“ (1867—1869), „Școala română“ (1876—1881), „Școala practică“, care publicau studii de pedagogie, psihologie, metodică, planuri de lecții în ajutorul școlilor primare, producții literare și sfaturi practice, pe înțelesul unui larg public cititor.

După desăvârșirea statului național român unitar la 1 decembrie 1918 învățământul de toate gradele s-a dezvoltat într-o importantă măsură, fără însă a putea satisface în întregime cerințele care se ridicau în fața sa. Școala și slujitorii ei au îndeplinit un rol de frunte în realizarea unității naționale depline a poporului român, ducând mai departe tradițiile școlilor năsăudene a căror continuitate exprimă însă și continuitatea culturii naționale.

S-au aprobat legi și alte prevederi în scopul organizării unitare a învățământului, prin desființarea deosebirilor dintre școlile urbane și rurale și prelungirea duratei învățământului primar (elementar) obligatoriu. Numărul școlilor, al cadrelor didactice și al elevilor a crescut simțitor, dar analfabetismul nu a putut fi complet lichidat.

În anul școlar 1918/1919 funcționau în județ circa 190 de școli primare, cu 340 de învățători și peste 16.000³³ de elevi înscriși. Cu toate acestea însă peste 9000³⁴ de elevi au rămas înafara școlii, fără să o frecventeze, din diferite motive și, în primul rînd din cauza situației mate-

31. — V. Curticăpeanu, Op. cit., p. 38.

32. — Apud Zenobie Picișanu, *Guvernele maghiare și mișcările culturale ale românilor ardeleni*, în „Revista fundațiilor“, nr. 1, ianuarie 1934, p. 124.

33. — Ioan Pavel, *Starea învățământului primar în județul Bistrița-Năsăud la finea anului școlar 1921—1922*. Expozeul revizorului școlar făcut în conferința corpului didactic din 10 și 11 septembrie 1922. Bistrița. 1922, p. 23. Pentru stabilirea acestor cifre, s-a luat ca bază de calcul numărul unităților școlare, a cadrelor didactice și a elevilor existenți în fostul județ raportate la numărul localităților, iar media obținută a fost înmulțită cu numărul localităților din alte foste județe ce intră în componența actualului județ.

34. — Ibidem, p. 25.

riale precare a părinților acestora. Acești elevi neșcolarizați vor îngroșa numărul neștiutorilor de carte din județ.

Un eveniment important în istoria învățămîntului din județ îl constituie înființarea, în septembrie 1923, a liceului din Bistrița, care va purta numele scriitorului Alexandru Odobescu. Dînd curs cererilor repetate ale părinților care nu aveau posibilități să-și susțină copiii la liceul german, Ministerul Instrucțiunii aprobă transformarea școlii civile de băieți, din Bistrița, în liceu.³⁵ Un rol hotărîtor în înființarea acestui liceu l-a avut Solomon Haliță, colaborator apropiat al lui Spiru Haret.

În următorii ani numărul școlilor și a cadrelor didactice înregistrează o creștere continuă. În anul 1930 existau în județ 223 de școli primare în care își desfășurau activitatea 460 de învățători și peste 29.000 de elevi. Numărul învățătorilor era însă insuficient raportat la numărul de elevi, — reveneau în medie 65 de școlari la un cadru didactic — și din această cauză procesul de învățămînt în multe unități se desfășura anevoios. Burghezia română și statul burghez, din motive de ordin financiar, nu urmărea să înființeze noi posturi de învățători în localitățile cu o populație școlară mai mare.

O situație asemănătoare o întîlnim și în învățămîntul preșcolar. În anul 1930 existau în județ numai 33 de grădinițe, 7 în mediul urban cu numai 66 de educatoare și peste 1.900 de preșcolari.

Învățămîntul secundar era format din 3 licee de băieți (la Năsăud și Bistrița), o școală normală în Năsăud, 3 gimnazii de fete (Năsăud și Bistrița), două gimnazii industriale de stat pentru băieți, o școală de agricultură și două școli de ucenici.³⁶

Învățămîntul primar cu toată decretarea obligativității și gratuității sale, în general era neglijat în cea mai mare măsură de clasele conducătoare. Un foarte mare număr de copii, așa după cum s-a arătat, nu frecventau școala. Din această cauză procentul neștiutorilor de carte era mare. Astfel, din statisticile oficiale rezultă că în județ numărul neștiutorilor de carte cuprindea 38,4 % din populația de la 7 ani în sus.³⁷

Cît privește spațiul de școlarizare, mobilierul și materialul didactic, acesta era departe de a satisface cerințele minime ale procesului de învățămînt. În această direcție remarcă făcută de revizorul școlar Ioan Pavel este edificatoare : „... Foarte multe clădiri școlare trebuiesc fundamental reparate, dacă vrem ca să nu se ruineze complet. E necesar apoi să se construiască deocamdată clădiri noi școlare pentru școlile de stat din comunele Lechința, Iad, Prislop, Bungard și Nimigea de Sus. Localurile actuale, cu chirie, din aceste comune nu sînt corespunzătoare... Avem nevoie la, mai multe școli de sporirea mobilierului și de repararea celui vechi. Deși am cerut sume în acest scop pînă în prezent nu am primit nimic...”³⁸

35. — *Anuarul I al Liceului de stat „Al. Odobescu” din Bistrița*, anul școlar 1923—1924, publicat de Emil Domide, Bistrița, 1924, p. 1.

36. — *Enciclopedia României* vol. II, București, 1938, p. 302.

37. — Pentru calcularea acestui procent cît și a numărului de unități școlare, elevi și cadre didactice existente în județ, s-au folosit datele cuprinse în *Enciclopedia României*, vol. II, București, 1938, p. 302 (pentru 111 localități din fostul județ Năsăud), p. 415 (pentru 50 localități din fostul județ Someș), p. 287—288 (pentru 18 localități din fostul județ Mureș).

38. — Ioan Pavel, Op. cit., p. 15.

Iar observația făcută de un învățător referitor la întreținerea școlilor poate fi generalizată, completînd tabloul de mai sus : “. . . Astfel școala și învățămîntul românesc din comuna Domnești, locuită de români și sași, urmează să se lupte și sub regimul românesc (regimul burghez — n.n.) cu neajunsuri materiale.”³⁹

În perioada crizei economice din 1929—1933 și apoi în anii care au urmat pînă la Dictatul de la Viena, și după el, învățămîntul din județ a fost cuprins de o profundă criză, care s-a manifestat prin : închiderea liceului din Bistrița (1938), a școlii normale din Năsăud (1938), reducerea posturilor și concedierea a numeroase cadre didactice, neplata salariilor luni de-a rîndul învățătorilor, — achitarea ulterior în bonuri de tezaur, și creșterea șomajului în rîndurile cadrelor didactice.

După Dictatul de la Viena (30 august 1940), mulți învățători legați de vatra strămoșească, înfruntînd vexațiunile guvernului hortist, au rămas de veghe, aici, la datorie. Mulți însă, au fost trimiși să lupte departe de țară, pentru interese complet străine aspirațiilor lor. Ca urmare, multe școli s-au închis sau în cel mai fericit caz funcționau cu 1 sau 2 învățători la mai multe clase.

Dezvăluind caracterul de clasă, organizarea necorespunzătoare și conținutul reacionar al învățămîntului, Partidul Comunist Român de la înființarea sa, și în continuare, în existența sa semicentenară, a militat pentru democratizarea reală a învățămîntului, eliberarea lui de chingile dogmatismului și misticismului, organizarea și orientarea lui pe baze realist-științifice, pătrunderea principiilor pedagogiei marxist-leniniste în domeniul învățămîntului și culturii. Partidul a îndrumat cu grijă părintească activitatea învățătorimii pe singurul drum care putea duce la înflorierea școlii, drumul luptei revoluționare pentru răsturnarea regimului burghez-moșieresc și construirea societății noi, socialiste.

Victoria insurecției armate de la 23 august 1944, organizată și condusă de Partidul Comunist Român, a deschis o nouă eră în istoria poporului român, marcînd noi trepte spre lumină și civilizație a țării.

Urișele transformări în viața economică și politică a țării, care au loc în cursul revoluției populare și a construcției desfășurate a socialismului, au atras după sine transformări radicale în ideologia și cultura societății. Revoluția culturală ca parte integrantă a revoluției socialiste înfăptuiește un salt imens, de la înapoierea culturală a majorității poporului, la atingerea unui nivel spiritual dezvoltat creînd o numeroasă intelectualitate legată de popor. În cadrul acestei uriașe opere de pătrundere a culturii în mase, de forme a cunoștinței noi, socialiste, și de pregătire a cadrelor necesare construcției economice și culturale, învățămîntul de toate gradele a adus și aduce o contribuție de prim ordin. Ținînd seama de importanța funcției sale socialiste, ca verigă principală a revoluției culturale, partidul și guvernul țării noastre au acordat învățămîntului o atenție permanentă, creîndu-i condiții optime de dezvoltare și perfecționare continuă.

39. — Gavril Hordoan, *Monografia școalei primare românești din comuna Domnești*, în „Vatra”, Anul V, nr. 6—12, 1939, p. 199.

40. — Dr. Ștefan Pop, *O pagină de istorie — viața județului Năsăud de la 13 octombrie 1944 la 13 martie 1954*, Bistrița, 1947, p. 15.

În octombrie 1944, îndată după alungarea trupelor hitleriste de către forțele patriotice constituite în detașamente înarmate de țărani⁴¹ cu participarea unor unități ale armatei sovietice, a început în județ ca și peste tot în întreaga țară — sub conducerea Partidului Comunist Român — lupta deosebit de grea pentru instaurarea regimului democratic, în condițiile participării poporului nostru la războiul împotriva Germaniei hitleriste și la refacerea economiei țării. Un aspect al luptei pentru democratizarea țării l-a constituit democratizarea învățământului.

Perioada de timp care coincide cu anul școlar 1944—1945 s-a caracterizat printr-o intensă bătălie politică împotriva burgheziei și moșierimii, pentru instaurarea regimului democrat. De aceea, în domeniul învățământului, partidul și-a îndreptat atenția spre clarificarea politică a cadrelor didactice, scoaterea lor din pasivitatea și izolarea de breaslă și atragerea la lupta dusă de întregul popor muncitor pentru democratizarea țării. Îndeplinirea acestei sarcini deosebit de complexe a început în luna noiembrie 1944⁴² prin gruparea învățătorilor și profesorilor în organizații sindicale.

La mijlocul lunii noiembrie 1944 se constituie, la Liceul „Alexandru Odobescu“, o secție a sindicatului profesorilor din Bistrița, iar la 22 decembrie, la propunerea profesorului Aurel Șorobetea, directorul Liceului „George Coșbuc“, ia ființă sindicatul profesorilor și învățătorilor din Năsăud.⁴³ Numărul cadrelor didactice cuprinse în sindicat la început a fost mai mic (25 la Bistrița și 18 la Năsăud), dar în anii următori, 1946—1948, numărul lor sporește, fiind cuprinși marea majoritate a învățătorilor și profesorilor activi și chiar profesori pensionari.⁴⁴ Constituirea sindicatului corpului didactic asigura nu numai lărgirea frontului forțelor democratice, ci și crearea unor condiții de bază pentru educare în spirit nou a tinerei generații. Educarea acesteia în spiritul democratic nu se putea realiza decât cu învățători și profesori care avea ei înșiși un rol activ în crearea și întărirea statului democrat.

În urma activității politice și ideologice inițiate de partid în rîndul cadrelor didactice, învățătorii și profesorii, învingînd mari greutăți materiale, au început să iasă din izolare și să îndeplinească lupta pentru satisfacerea revendicărilor profesionale, cu lupta pentru democratizarea țării. La apelurile și ordonanțele conducerii democratice a prefecturii,⁴⁵ populația județului, muncitori, țărani, intelectuali, s-a „încadrat cu elan și abnegație în opera de reconstrucție“ și prin intensificarea eforturilor creatoare „au înregistrat progrese însemnate pentru vindecarea rănilor răz-

41. — Col. C. Nicolae. Lt. col. A. Lăpușteanu, V. Birza, *Episoade eroice din timpul desfășurării insurecției armate și a luptei pentru eliberarea patriei*, în : *Analele Institutului de Istorie al partidului*, de pe lângă C.C. al P.C.R., Anul VIII, nr. 4, 1962, p. 50—52.

42. — Dr. Ștefan Pop, Op. cit., p. 18.

43. — Conform procesului verbal din decembrie 1944. În arhiva personală a profesorului Octavian Ruleanu, fost președinte al Sindicatului învățămînt din Năsăud.

44. — La 1 mai 1948 cer să fie înscrși în sindicat profesorul pensionar Vasile Suteu, eminent om al școlii, director din 1 ianuarie 1910 și pînă la pensionare al Liceului „Dimitrie Cantemir“ din București, iar apoi profesorii pensionari Virgil Șotropa, membru corespondent al Academiei, Teodor Simion, Emil Mărcușiu și alții. (Date culese din arhiva personală a prof. Octavian Ruleanu).

45. — Dr. Ștefan Pop, Op. cit., p. 17 și III la CXII (Ord. nr. 3, 28, 29, 42, 47, 59).

boiului. Întreg județul s-a transformat într-un vast șantier de activitate febrilă.⁴⁶ Învățătorii și profesorii din județ, în marea lor majoritate au acționat și militat de partea forțelor democratice.

Prin muncă perseverentă și cu contribuția materială a locuitorilor au fost reparate toate localurile de școli, au fost construite altele noi, iar cu concursul cadrelor didactice și a altor intelectuali s-a recondiționat materialul didactic existent și s-a confecționat altul nou. Aceste realizări ale forțelor democratice au constituit punctul de plecare pentru deschiderea primului an școlar de după Eliberare.

În decembrie 1944 majoritatea școlilor și-au deschis porțile, iar cei aproape 600 de educatoare și învățători împreună cu elevii au inaugurat noul an școlar, 1944—1945. În scurt timp cadrele didactice prin sîrguință și pricepere au consolidat baza materială a învățămîntului primar, au contribuit la democratizarea procesului instructiv-educativ și și-au adus un aport real la culturalizarea cetățenilor.

Prin munca perseverentă depusă de profesorii Aurel Șorobetea la Năsăud și Man Ștefan la Bistrița, cele două licee — Liceul „George Coșbuc” la Năsăud și Liceul „Al. Odobescu” la Bistrița — și-au deschis din nou porțile, iar cei 45 de profesori⁴⁷ au reluat firul activității întrerupte în ogorul educației și au desfășurat o activitate pedagogică progresistă, care a facilitat menținerea prestigiului celor două licee, contribuind la dezvoltarea învățămîntului din județ. Profesorul Vasile Scurtu, inspector școlar, „a condus cu destoinicie destinele învățămîntului secundar din județ”, iar „la 27 februarie 1945 a prezidat și prima sesiune de bacalaureat la Năsăud.”⁴⁸

Pentru a satisface necesarul de cadre didactice în continuă creștere în județ, în anul școlar 1945—1946 își deschide activitatea, cu toate clasele. Școala normală din Năsăud⁴⁹, care va da în același an și primii absolvenți. În anii următori, numărul absolvenților sporește continuu, iar Școala normală din Năsăud asigură necesarul de învățători și pentru alte județe.

Guvernul democrat condus de Dr. Petru Groza, instaurat la 6 martie 1945, a urmărit desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice și în domeniul învățămîntului. Călăuză în această amplă și complexă acțiune au stat indicațiile Conferinței Naționale a P.C.R. din octombrie 1945, care preconizau lichidarea analfabetismului, reorganizarea întregului învățămînt pe baze democratice, pregătirea și democratizarea corpului didactic în scopul educării științifice a tinerei generații și a dezvoltării conștiinței politice a maselor. Pentru realizarea practică a acestor indicații un element esențial l-a constituit crearea, în august 1945, a gimnaziului unic, care favoriza un număr mai mare de copii, aparținînd păturilor muncitoare, să poată frecventa școala secundară. Măsura aceasta a impus creș-

46. — Idem, p. 17.

47. — Idem, p. 71—72.

48. — Idem, p. 22.

49. — Director al Școlii normale în anul școlar 1945—1946, a fost profesorul Pop Filip, venit de la Blaj, iar din anul 1946 harnicul și destoinicul profesor Octavian Ruleanu.

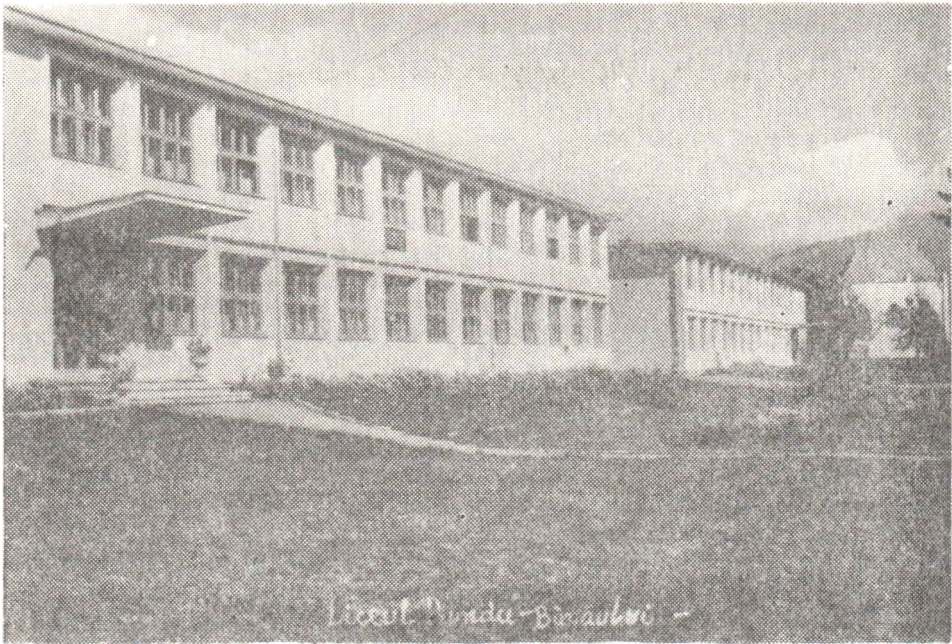


Fig. 3. — Liceul din Prundu Bîrgăului.

terea numărului de absolvenți a patru clase primare care intrau în școala secundară fără examen de admitere, favorizînd accesul la cultură a elementelor capabile împiedecate să urmeze cursurile unei școli secundare din cauza războiului, a politicii șovine a guvernului hortist sau a sărăciei. Ca urmare, cadrele didactice au desfășurat o amplă propagandă de îndrumare a absolvenților cursului primar la continuarea studiilor secundare. În toate școlile primare s-au organizat cursuri speciale de pregătire a elementelor capabile pentru examenele de diferență. Numărul tinerilor veniți pentru pregătirea examenelor de diferență din județ și din județul Maramureș și Mureș au fost de 420.⁵⁰

Examenele de diferență ținute la liceele din Bistrița și Năsăud la 23 februarie și 6 martie 1945 au scos în evidență buna pregătire a candidaților și au demonstrat „cu prisosință rezultatele rodnice ale măsurilor de democratizare a învățămîntului, care a scos din bezna anonimului sateilor și a adus la lumină energii tinere, sănătoase, înzestrate cu însușiri deosebite.”⁵¹

Un alt aspect al procesului de desăvîrșire a revoluției burghezo-democratice în domeniul învățămîntului l-a constituit acțiunea de lichidare a analfabetismului, începută încă în iarna anului 1945 și devenită pro-

50. — Dr. Ștefan Pop. Op. cit., p. 26.

51. — Idem. p. 26.

blemă de stat din luna noiembrie, același an. Deși s-au luat încă în prima etapă a revoluției populare unele măsuri de îngrădire și lichidare a neștiinței de carte, recensământul populației din anul 1948 arată că în județ existau aproape 55.000 analfabeți. Pentru lichidarea, analfabetismului s-au înființat numeroase școli și cercuri de alfabetizare în toate satele, în orașe și în întreprinderi, unde oamenii de toate vîrstele veneau să se împărtășească din lumina științei de carte. O muncă deosebită au depus învățătorii și profesorii din județ, alături de alți oameni de cultură, dornici să contribuie la risipirea cât mai repede a întunericului neștiinței de carte. Concomitent cu învățarea cititului și scrisului, se urmărea și lărgirea orizontului intelectual al cursanților, clarificarea lor în problemele sociale și politice ale acelei perioade. Din cei peste 14.000 de analfabeți, cîți rămăseseră în anul 1953, cadrele didactice raportau că au mai rămas în jur de 1.200 neștiutori de carte în anul școlar 1955-1956, pentru ca în scurt timp după această dată numărul neștiutorilor de carte să dispară complet din județ. Condițiile noi create școlii, care urmăresc realizarea cuprinderii tuturor copiilor de vîrstă școlară, au închis pentru totdeauna izvoarele inșeși ale neștiinței de carte.

Organizarea și susținerea de către sindicatul învățătorilor și profesorilor a unor programe artistice, conferințe de popularizare și răspîndire a științei au contribuit, de asemenea, la ridicarea nivelului de cultură a cetățenilor. Astfel, în procesul verbal din 11 februarie 1945 se menționează că „sindicatul profesorilor din Năsăud va organiza odată pe lună, cite o șezătoare cultural-artistică, pentru publicul din Năsăud.” Cu acest prilej, profesorul Aurel Șcrobetea referindu-se la scopul organizării cadrelor didactice în sindicat, făcea următoarea remarcă deosebit de actuală că, „această grupare a profesorilor în sindicat nu este altceva decît continuarea Asociației profesorilor din Năsăud pe un plan nou, superior, în condiții cu totul noi, avînd ca scop și de acum înainte propagarea culturii în rîndul maselor.”⁵² Răspîndirea științei de carte și a culturii în rîndul cetățenilor a constituit un element puternic în ridicarea conștiinței de clasă a tuturor categoriilor de oameni ai muncii, în antrenarea lor la muncă pentru refacerea economică a județului și întărirea regimului democratic.⁵³

Trecerea la înfăptuirea construcției socialiste impune reorganizarea întregului învățămînt al țării. Congresul al VI-lea al P.C.R. (februarie 1948) a trasat, între alte sarcini însemnate, și sarcina înfăptuirii reformei învățămîntului, menită să pună bazele școlii noi în Republica Socialistă România. Reforma învățămîntului din 1948, cu toate greșelile comise, a schimbat radical principiile de organizare ale școlii, de orientare a conținutului învățămîntului și i-a asigurat o unitate de structură, un caracter democratic, popular și realist. Învățămîntul a devenit o problemă de stat, fiind gratuit și larg deschis tuturor tinerilor, indiferent de sex, naționalitate, religie. Ținînd seama de necesitățile practice ale construcției socialis-

52. — Procesul verbal din 11 februarie 1945, în arhiva personală a profesorului Octavian Ruleanu.

53. — Ion Gh. Stanciu, *Conducerea de către P.C.R. a procesului de democratizare a învățămîntului în anii 1944—1947*, în *Revista de pedagogie*, Anul XX, nr. 3, 1971, p. 44.

mului, învățămîntul a primit o orientare materialist-științifică, educînd tineretul în spiritul idealurilor păcii, umanismului socialist și al înțelegerii între popoare.

Dată fiind importanța școlii de cultură generală în ridicarea nivelului cultural al poporului, această școală a cunoscut în anii puterii populare transformări radicale. O realizare importantă pe linia ridicării nivelului cultural al cetățenilor a constituit-o înființarea, în anul 1948, a școlii generale și obligatorii de 7 ani. În funcție de extinderea rețelei școlare și asigurarea bazei didactico-materiale a învățămîntului, școala de 7 ani a cunoscut o dezvoltare continuă.

Chiar în primul an de la aplicarea reformei învățămîntului (anul școlar 1948-1949) au funcționat în județ un număr de 220 de școli de 4 ani și 30 de școli de 7 ani avînd un efectiv de 2.200 de elevi în clasele V—VII și peste 17.500 elevi în clasele I—VII. În anii următori, creșterea numărului unităților școlare și a numărului elevilor a continuat în ritm neîntrerupt. Este edificatoare în acest sens următoarea situație:⁵⁴

Anul școlar	Nr. școlilor		Nr. elevilor din clase	
	4 ani	7 ani	I—IV	V—VII
1955—1956	207	63	15.469	4.664
1958—1959	208	66	20.052	5.503
1959—1960	176	77	20.704	6.762

Incheierea procesului de generalizare a învățămîntului de 7 ani s-a realizat în anul școlar 1961-1962, etapă marcată în județ prin existența a 187 școli cu clasele I—IV, 127 școli cu clasele I—VII, în care frecvențau 34.798 de elevi, din care 10.803 în clasele V—VII.

În perspectiva tendinței de continuă prefacere a învățămîntului nostru socialist, în raport cu cerințele vieții sociale, școala de 7 ani a reprezentat o etapă de trecere la un învățămînt obligatoriu cu o durată mai mare care să corespundă construcției socialismului. Congresul al VIII-lea al P.C.R. a stabilit ca sarcină în următorii ani să se treacă, concomitent cu generalizarea învățămîntului de 7 ani, la școala obligatorie de 8 ani. Astfel, începînd din anul școlar 1961—1962 s-au aplicat noile planuri și programe de învățămînt, iar în anul școlar 1964—1965 școala generală de 8 ani a dat prima promoție de absolvenți. În anul școlar 1967—1968 funcționau în județ 315 școli de cultură generală cu un efectiv de peste 48.000 de elevi, din care 166 școli generale de 4 ani și 149 școli generale de 8 ani.⁵⁵

Un aspect important al democratizării învățămîntului îl constituie dezvoltarea învățămîntului în limba maternă pentru naționalitățile conlocuitoare. În județ mai funcționează 5 școli și 24 secții în cadrul învă-

54. — Cf. *Anuarul statistic al regiunii Cluj — 1960*, București, 1966, p. 151—152.

55. — *Județele României socialiste*, Editura politică, București, 1969, p. 121.

țămîntului general cu limba de predare maghiară, 16 secții în germană și două secții în cadrul învățămîntului liceal, una maghiară și alta germană.

Constituind o verigă importantă în cadrul sistemului nostru de învățămînt, îndeplinind o funcție socială prin sprijinul acordat părinților în creșterea copiilor, realizînd totodată, pregătirea lor pentru școală, rețeaua instituțiilor preșcolare s-a dezvoltat an de an cuprinzînd un număr sporit de copii. În acest sens, convingătoare sînt următoarele date statistice :

Anul școlar	Grădinițe	Copii înscriși	Educatoare
1948—1949	38	1.862	49
1950—1951	41	2.174	60
1955—1956	112	4.606	146
1959—1960	113	4.469	157
1968—1969	187	7.055	251
1969—1970	205	9.206	308
1970—1971	226	10.720	312

Din numărul total de 226 unități, 13 sînt grădinițe cu orar redus în mediu urban, 31 cu orar redus, la sate, 165 sezoniere, o casă de copii preșcolari, 9 grădinițe cu cămin ale consiliilor populare și 7 ale întreprinderilor industriale și agricole.

Potrivit Directivei C.C. al P.C.R. cu privire la stimularea și creșterea natalității, rețeaua și capacitatea de cuprindere a instituțiilor preșcolare se va, dezvolta continuu, urmînd ca pînă în 1972—1973 procentul de cuprindere a copiilor să reprezinte 65 % din numărul de copii de vîrstă preșcolară (între 3—6 ani).

Pornind de la cerințele obiective ale dezvoltării societății noastre socialiste, precum și ale revoluției tehnico-științifice contemporane. Directivele Plenarei C.C. al P.C.R. din 22—25 aprilie 1968, prevederile Legii învățămîntului și ale Legii privind Statutul personalului didactic, au stabilit prelungirea duratei învățămîntului general obligatoriu de la 8 la 10 ani prin cuprinderea treptată în clasa I-a a copiilor de 6 ani. Trecerea la școala generală obligatorie de 10 ani reprezintă o treaptă nouă, superioară, în dezvoltarea învățămîntului nostru.

Așa cum sublinia, tov. Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la Conferința națională a Cadrelor didactice „Această măsură reprezintă un adevărat salt în dezvoltarea instrucției și educației tineretului, avînd efecte deosebit de favorabile asupra, orizontului de cultură al întregului popor, corespunzător exigențelor actuale și de viitor ale societății noastre.”⁵⁶

Anul școlar 1968—1969 marchează trecerea la generalizarea învățămîntului de 10 ani prin cuprinderea în clasa a I-a a copiilor de 6 ani. În județ au fost înființate un număr de 16 clase a I-a de 6 ani, în 15 u-

56. — Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, Editura politică, București, 1969, p. 882.

nități școlare, cu un efectiv de 421 elevi (Anexa nr. 1). În următorul an școlar cuprinderea este mai mare : 42 de clase, în 35 de unități, cu un efectiv de 1052 de copii (Anexa nr. 2), pentru că în anul școlar 1970-1971 să fie cuprinși 4.300 de copii, reprezentând un procent de 95%, marcându-se încheierea generalizării cuprinderii copiilor de 6 ani în școală.⁵⁷ Rezultatele la învățătura ale elevilor de 6 ani evidențiază capacitatea lor de a se adapta la cerințele școlii, posibilitatea de a asimila cunoștințele prevăzute de programă fără a influența în mod negativ dezvoltarea lor psiho-fizică.

Realizarea învățământului obligatoriu de 10 ani a început în anul școlar 1969—1970 prin înființarea, în 30 de unități școlare de 8 ani din diferite localități, a 33 clase a IX-a, în care au fost cuprinși 925 de elevi, absolvenți ai claselor a VIII-a. În anul școlar următor 1970—1971 rețeaua școlilor generale de 10 ani a fost extinsă în noi localități (Anexa nr. 3) cuprinzând 54 unități cu 59 de clase a IX-a și 30 clase a X-a în care sînt cuprinși 2.094 de elevi, ceea ce reprezintă un procent de 58,5 % din totalul absolvenților claselor a VIII-a necuprinși în școli postgenerale.

Prin scopul și sarcinile sale, școala generală de 10 ani asigură pregătirea fundamentală și unitară a tinerilor, facilitează orientarea școlară și profesională, și în strînsă legătură cu aceasta, asigură însușirea, abilităților necesare unor activități practice pregătindu-i pe elevi pentru însușirea unei profesii și pentru integrarea în viața profesională.

Învățămîntul liceal, menit să asigure tinerilor o cultură multilaterală și temeinică pe baza cuceririlor științei și tehnicii moderne, ale progresului culturii, și să-i familiarizeze cu bazele științifice ale producției moderne, la fel ca celelalte ramuri ale învățămîntului, a cunoscut o amplă dezvoltare, devenind accesibil fiilor de muncitori și țărani doritori să învețe.

Dezvoltarea, an de an a rețelei liceelor de cultură generală a permis cuprinderea unui număr sporit de absolvenți ai școlii generale, astfel încît în anul școlar 1970—1971 numărul elevilor cuprinși la cursurile de zi, serale și fără frecvență este de 12 ori mai mare decît în 1938—1939. În afara celor două licee mai vechi, — Liceul „George Coșbuc“ din Năsăud și Liceul „A. Mureșanu“ din Bistrița — sînt înființate, în etapa generalizării învățămîntului de 7 și 8 ani, unități noi : la Năsăud, în septembrie 1954 Liceul nr. 2, care funcționează paralel cu Școala normală, dînd primii absolvenți în 1957 ; în anul 1954 Liceul din Beclean cu cursuri serale, iar din 19 noiembrie 1956 cu cursuri de zi : la 1 septembrie 1961 Liceul în Prundu Bîrgăului ; în 1 septembrie 1962 liceele din Sîngeorz Băi și Teaca ; în septembrie 1963 Liceul din Nimigea și, 1 septembrie 1964 Liceul nr. 2 din Bistrița.

Dinamica liceelor de cultură generală și a efectivelor de elevi cursuri de zi, serale și fără frecvență rezultă din următorul tabel :

57. — Pop Septimiu, *Cîteva date privind dezvoltarea învățămîntului în județul Bistrița-Năsăud*, în Buletin de informare (pentru uz intern) al Inspectoratului școlar județean Bistrița-Năsăud. Anul I, nr. 1, noiembrie 1970, p. 62.

Anul școlar	Nr. licee	Nr. de elevi		f. frecv.
		seral	zi	
1955—1956	4	1.074	250	210
1958—1959	4	1.487	350	280
1959—1960	4	1.600	410	320
1968—1969	9	2.525	454	216
1970—1971	9	2.814	520	300

Concomitent cu extinderea capacității de școlarizare, s-au întreprins acțiuni pentru perfecționarea conținutului instructiv-educativ al învățămîntului liceal. În acest sens s-au creat posibilități sporite pentru studiul aprofundat al unor materii de învățămînt care au contribuit la formarea unui orizont științific și umanist mai larg.

Școala normală din Năsăud, care a dat ultimii absolvenți în anul 1956, a fost reînființată în septembrie 1963 ca secție în cadrul Liceului nr. 2 din Năsăud, iar din septembrie 1966 ca unitate independentă sub numele de Liceul pedagogic,⁵⁸ a cunoscut o continuă dezvoltare. În iunie 1968 a dat primii 23 de absolvenți învățători, iar în prezent sînt cuprinși în această unitate 296 de elevi.

În județ își desfășoară activitatea două licee de specialitate : Liceul agricol din Bistrița, înființat în anul 1966⁵⁹, dar care continuă o școală agricolă mai veche din 1871 și Liceul economic din Bistrița, deschis la 1 septembrie 1966⁶⁰, care în prezent școlarizează 312 elevi. La acestea mai adăugăm Liceul special de textile, înființat în 1970, pe lângă Școala specială nr. 10 Bistrița.

De asemenea, pentru a acoperi necesarul de educatoare, începînd cu 1 septembrie 1968 în cadrul Liceului pedagogic din Năsăud funcționează o clasă de educatoare, iar din 1 septembrie 1969 se înființează, la Bistrița, Institutul pedagogic de 2 ani pentru educatoare (postliceal), cu cursuri de zi, avînd din 1 septembrie 1970 și o secție fără frecvență.

Învățămîntul profesional și tehnic a fost organizat ținîndu-se seama de nevoile reale de muncitori calificați și cadre tehnice medii, cerute de continua dezvoltare economică și social-culturală a județului. Astfel, funcționează în județ un număr de 6 școli: Grupul școlar silvic sau Școala silvică din Năsăud, înființată în anul 1946, Școala specială nr. 10 din Bistrița, Școala sanitară Bistrița, Școala de mecanici agricoli din Beclean și Școala profesională de construcții din Bistrița, înființată în septembrie 1969.

Menționăm, de asemenea, că în județ mai funcționează două Case de copii : una la Prundu Bîrgăului și, din septembrie 1969, una la Năsăud, un preventoriu la Ilișua, comuna Uriu, și o școală generală de muzică și arte plastice, înființată la Bistrița, în septembrie 1969.

58. — H.C.M. nr. 2013 din 13 septembrie 1966 privind aprobarea nomenclatorului specialităților, a rețelei și profilul liceelor de specialitate pentru anul școlar 1966—1967. În Buletinul oficial al R.S.R., Partea I, Anul II, nr. 59, din 26 septembrie 1966, p. 406.

59. — Idem, p. 405.

60. — Idem, p. 406.



Fig. 4. — Școala generală din comuna Feldru.

În tot sistemul de învățămînt din județ sînt cuprinși peste 66.700 de elevi și copii preșcolari (10.700) ceea ce reprezintă în procente 24,60 % sau altfel spus, un sfert din populația județului învață. (Anexa nr. 48).

Un eveniment epocal în istoria învățămîntului din județ îl constituie sărbătorirea la 4 octombrie 1963 a centenarului Liceului „George Coșbuc” din Năsăud. „Cu acest prilej, personalități de seamă ale învățămîntului nostru — Ion Berca, director general în Ministerul Invățămîntului, precum și reprezentanți ai Academiei R.S.R. și ai cîtorva centre universitare au participat la ședința festivă și au subliniat contribuția școlilor năsăudene la propășirea culturii în trecutul poporului nostru și realizările sale pe linie de învățămînt, cultură și gospodărire școlară în anii puterii populare.”⁶¹

Serbările centenarului liceului au fost onorate de oaspeți din majoritatea centrelor universitare, de foști elevi ai liceului năsăudean, de strănepoți ai foștilor profesori — academiceanul Grigore Moisil (București), prof. univ. Ștefan Pascu, membru corespondent al Academiei, rectorul universității din Cluj, prof. univ. Alexandru Buia (Craiova), prof. univ. Gavril Istrate (Iași), care au adus școlii daruri și salutul unor înalte instituții de cultură din țară.

61. — T. Ghițan, și I. Naghiu, *Despre o veche școală românească*, în Revista de pedagogie, Anul XIII, nr. 3, 1964, p. 8.

Masiva creștere a numărului de unități școlare și de elevi a necesitat dezvoltarea corespunzătoare a bazei didactico-materiale a învățămîntului. Pentru a se asigura condiții optime procesului de învățămînt, a fost lărgit și îmbunătățit spațiul de școlarizare. În etapa generalizării învățămîntului de 7 ani, prin contribuția voluntară a cetățenilor și cu sprijinul acordat de stat, în peste 20 de localități din județ se construiesc noi localuri de școli, cu câte 8 săli de clasă (proiect elaborat de ing. Boca Pompei, prefect al județului în anii 1946—1950). În această perioadă au fost construite localurile de școli din Mureșenii Bîrgăului, Tiha Bîrgăului, Rebra, Parva, Ilva Mare, Zagra, Mărișelu, Sintioana, Șieu, Șieu Odorhei, Bistrița Bîrgăului etc.

După 1960 au fost date în folosință localurile liceelor din Sîngeorz Băi, Prundu Bîrgăului (fig. nr. 3), a școlilor generale din Leșu, Feldru (fig. nr. 4), Școala generală nr. 1 Bistrița. În fiecare an au fost date în folosință în medie 30—35 săli de clasă. Numai în anul 1970 au fost date în folosință un număr de 69 săli de clasă din care 30 săli din contribuție voluntară și sprijin fond central. Astfel, au fost date în folosință localurile de la Beclean, Telcișor, Miceștii de Cîmpie, Ciceu Giurgești, localul Școlii generale nr. 3 din Bistrița cu 20 săli de clasă și al Liceului economic cu 16 săli de clasă. Iată cum se prezintă dinamica sălilor de clasă date în folosință în anii 1965—1970 :

1965	1966	1967	1968	1969	1970
50	52	54	55	61	69

În prezent există în județ 1569 săli de clasă, la care se adaugă 52 laboratoare și ateliere pentru legarea teoriei de practică, care asigură desfășurarea procesului instructiv-educativ în bune condiții.

Ori unde te duci în județ, de la Ciceu Mihăiești la Rodna ori Mureșenii Bîrgăului, pe apa Șieului sau a Zăgrii, de la Teaca pe drumul național pînă la Romuli, peste tot te întîmpină localuri noi, impunătoare, cu acel al Școlii generale din Mihăiești (fig. nr. 5), care oglindesc profundele transformări petrecute în anii construcției socialismului și întregesc peisajul orașelor și satelor noastre, al vechilor așezări românești.

Creșterea considerabilă a rețelei școlare, realizarea învățămîntului obligatoriu de cultură generală de 7 ani, de 8 ani și în prezent de 10 ani, sporirea numărului de elevi în școlile de nivel mediu (licee de cultură generală, de specialitate, școli tehnice și profesionale), acordarea gratuită a manualelor, ajutorul oferit de stat elevilor prin acordarea de burse, creșterea efectivului personalului didactic, întreaga dezvoltare a învățămîntului au necesitat alocarea unor importante fonduri bugetare. Cheltuielile statului pentru dezvoltarea învățămîntului au crescut de la an la an, asigurîndu-se condiții din ce în ce mai bune de viață și învățatură tineretului școlar.

62. — *Învățămîntul din județul nostru în cifre, date, perspective*, în: *Ecoul*, Anul III (1970), nr. 138 (sîmbătă 22 august), p. 8.

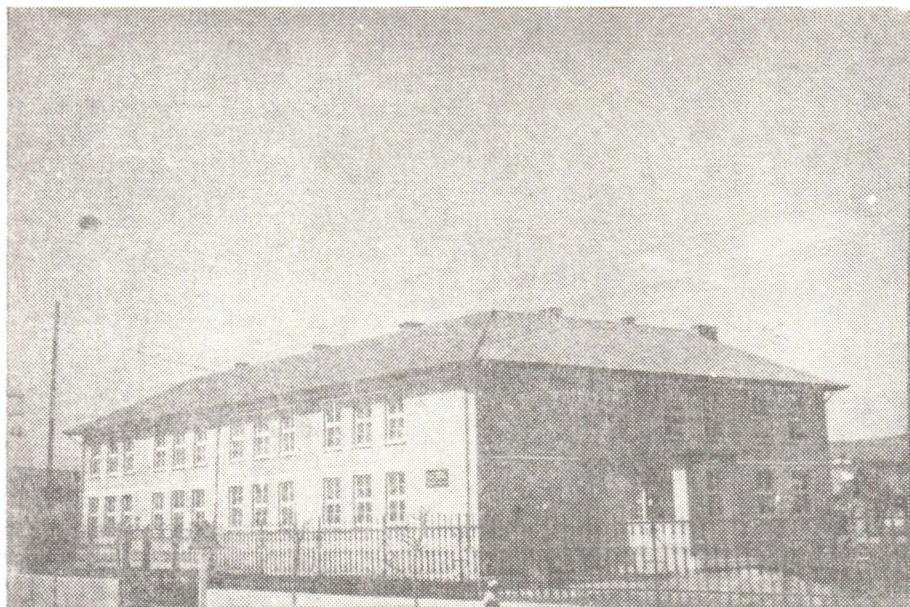


Fig. 5. — Școala generală din Mihăiești.

Între anii 1968—1970 au fost cheltuite 75.030.000 lei (în 1968), 90.405.000 lei (în 1969) și 94.434.000 lei (în 1970). Sume importante au fost alocate pentru procurarea materialului didactic, a manualelor și bursei școlare. În perioada 1966—1970 numai pentru manualele școlare necesare elevilor din județ a fost alocată suma de 11.205.000 lei. Pentru anul școlar 1970—1971 au fost distribuite gratuit 375.256 exemplare manuale cu un număr de 570 titluri. În construcții școlare din bugetul statului au fost investiți, în 1970, aproape 7 milioane lei.

Cu prilejul dării în folosință al noului local al Școlii generale nr.3 din Bistrița, la 15 septembrie 1970 (fig. nr. 6), tovarășul Adalbert Crișan, membru al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean de partid și președintele Comitetului executiv al Consiliului popular județean, în cuvîntul rostit referindu-se la noua construcție a arătat : „Astăzi, îmi revine plăcuta sarcină de a inaugura noul local de școală cu 20 de săli de clasă, dotat cu mobilierul și aparatura necesară care va asigura condiții optime elevilor și profesorilor pentru realizarea unui învățămînt la nivelul sarcinilor actuale. Cu darea în folosință a acestui impunător obiectiv școlar, în care statul nostru a investit 4.500.000 lei, se materializează încă odată grija deosebită pe care conducerea de partid și de stat o acordă dezvoltării continue a învățămîntului.”⁶³

63. — Expresie a griii Partidului și Statului, în Buletin de informare (pentru uz intern) al Inspectoratului școlar județean Bistrița-Năsăud. Anul I, nr. 1, noiembrie 1970, p. 54.

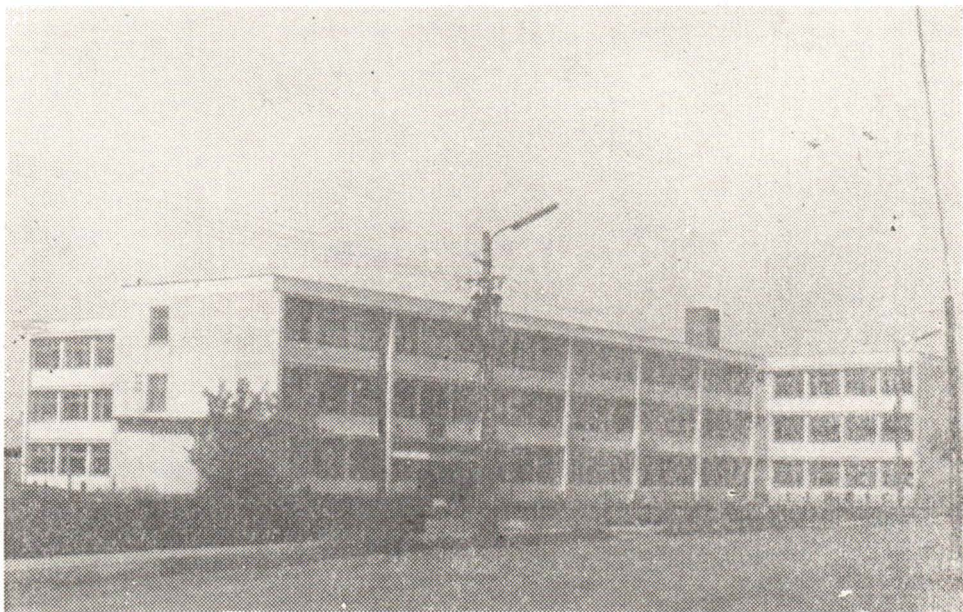


Fig. 6. — Inaugurarea noului local al Școlii generale Nr. 3 Bistrița.

Pentru desfășurarea în bune condiții a muncii instructiv-educative în învățământul preșcolar, de cultură generală, în liceele de cultură generală și de specialitate, în învățământul tehnic și profesional, a sporit de la an la an numărul cadrelor didactice formate în universități, institute pedagogice sau școli pedagogice (anexa nr. 4. D). În timp ce în anul școlar 1955—1956 au funcționat în învățământ peste 1270 educatoare, învățători, profesori, ingineri și maiștri, în anul școlar 1970—1971 funcționează 3102 cadre didactice,⁶⁴ ceea ce reprezintă o creștere de două ori și jumătate. Față de anul școlar 1944—1945 numărul cadrelor didactice a crescut de 4,5 ori, iar dacă ne referim la anul școlar 1938—1939 creșterea este de peste 5 ori.

Un alt aspect ce trebuie menționat este creșterea an de an a numărului de cadre didactice calificate prin numirea în învățământ a noilor absolvenți de universități, institute și școli pedagogice. Astfel, în anul școlar 1969—1970 au fost numiți în învățământ un număr de 146 absolvenți, iar în anul școlar curent, 1970—1971, numărul acestora este de 209, din care 23 educatoare, 80 învățători și 106 profesori.⁶⁵ În aceste condiții există posibilitatea, ca în decurs de 2—3 ani, toate unitățile școlare să fie încadrate în întregime cu cadre didactice calificate.

64. — Din totalul de 3102 cadre didactice, 312 sînt educatoare, 1013 învățători, 46 educatori în casele de copii, 1986 profesori, 12 ingineri, 5 economiști, 1 medic și 27 maiștri.

65. — Pentru cunoașterea noilor absolvenți numiți în învățământ (numele lor și școala la care funcționează) a se vedea : Buletin de informare (pentru uz intern) al Inspectoratului școlar județean Bistrița-Năsăud, Anul I, nr. 1, noiembrie 1970, p. 49—52.

Pentru munca lor plină de devotament, cadrele didactice se bucură de o înaltă prețuire din partea poporului, a partidului, a statului nostru. Istoria școlii românești este ilustrată încă de la primele ei începuturi de dascăli entuziaști, care au militat pentru luminarea poporului. Tocmai de aceea, fiecare cetățean al patriei manifestă o profundă dragoste față de învățătorul care l-a învățat să scrie și să citească, față de profesorul care l-a făcut să îndrăgească cartea, față de școala la care a învățat. Numeroase măsuri oglindesc grija partidului și guvernului de a crea personalului didactic condiții cât mai bune de muncă și de trai, de a-l sprijini în perfecționarea pregătirii științifice și a măiestriei pedagogice. În fiecare an un număr tot mai mare de educatoare, învățători și profesori dobîndesc noi cunoștințe în specialitatea lor prin diferite forme de reciclare sau examene pentru obținerea gradelor didactice. În anul 1971 tot al 5-lea cadru didactic urmează diferite forme de perfecționare. Numai în anul școlar 1969—1970, un număr de 36 cadre didactice au obținut gradul II, 8 gradul I și 148 gradul definitiv. De asemenea, tot mai multe cadre didactice desfășoară o activitate de cercetare științifică de specialitate și pedagogică. O reflectare a acestei preocupări sînt cele 58 de lucrări susținute la prima sesiune județeană de comunicări cu tema: „Rolul și locul educatorului în procesul de modernizare a învățămîntului. Sporirea contribuției sindicatelor din învățămîntului de cultură generală în pregătirea și perfecționarea profesională a educatorului“, care și-a desfășurat lucrările în data de 17 mai 1970. Un semn de apreciere deosebită pentru rezultatele excepționale obținute în muncă îl constituie acordarea, în fiecare an unor cadre didactice din județ a titlurilor de învățător și profesor evidențiat, emerit, precum și acordarea de ordine și medalii ale Republicii Socialiste România.

Atfel, în județ și în întreaga țară, în anii puterii populare, școala de cultură generală cunoaște o continuă dezvoltare, transformîndu-se într-o școală de masă, cu un profund caracter popular și un conținut realist-științific, legat de viață.

Componentă importantă a revoluției culturale, dezvoltarea amplă a învățămîntului de toate gradele se resfrînge în ridicarea, nivelului cultural al întregului popor, în bogăția creației științifice și artistice, în prestigiul dobîndit de țara noastră pe plan internațional. Marile realizări din domeniul învățămîntului, cu repercursiuni multiple asupra întregii vieții sociale, situează Republica Socialistă România în rîndul țărilor înaintate din punct de vedere cultural.

Mersul ascendent al învățămîntului de toate gradele din județul Bistrița-Năsăud, determinat de continua dezvoltare a societății noastre socialiste, grija și îndrumarea atentă pe care le investesc și în acest domeniu de activitate, partidul și statul nostru, precum și munca plină de devotament a întregului personal didactic pentru realizarea țelurilor școlii noastre reprezintă cheazăia dezvoltării învățămîntului în viitor pentru progresul societății și ridicarea patriei noastre pe noi culmi ale civilizației și culturii.

T A B E L

cu clasele I-a de 6 ani în anul școlar 1968-1969

Nr. crt.	Unitatea	Nr. clase	Nr. elevi	Nr. crt.	Unitatea	Nr. clase	Nr. elevi
1.	Șc. gen. 2 Bistrița	1	30	9.	Lic. Pr. Birgăului	1	25
2.	Șc. gen. 3 Bistrița	1	23	10.	Șc. gen. Dumitra	1	26
3.	Șc. gen. 1 Bistrița	1	27	11.	Șc. gen. Telciu	2	54
4.	Șc. gen. Rodna	1	30	12.	Șc. gen. Spermezău	1	23
5.	Șc. gen. Maieru	1	35	13.	Șc. gen. Salva	1	26
6.	Șc. gen. Lechința	1	23	14.	Lic. Ped. Năsăud	1	21
7.	Șc. gen. Sîngeorz-Băi	1	30	15.	Șc. gen. Lunca Ilvei	1	23
8.	Șc. gen. Feldru	1	27				

T A B E L

cu clasele I-a de 6 ani în anul școlar 1969-1970

Nr. crt.	Unitatea	Nr. clase	Nr. elevi	Nr. crt.	Unitatea	Nr. clase	Nr. elevi
1.	Șc. gen. 1 Bistrița	1	27	19.	Șc. gen. Măgura Ilvei	1	29
2.	Șc. gen. 3 Bistrița	1	23	20.	Șc. gen. Reteag	1	23
3.	Liceul 2 Bistrița	1	22	21.	Șc. gen. Gersa I.	1	24
4.	Lic. pedagogic Năsăud	1	23	22.	Șc. gen. Rodna	2	54
5.	Șc. gen. Budacu de Sus	1	26	23.	Șc. gen. Sanț	1	24
6.	Șc. gen. Lechința	1	24	24.	Șc. gen. Spermezeu	1	22
7.	Lic. Pr. Birgăului	2	47	25.	Șc. gen. Telciu	2	52
8.	Liceul Teaca	1	22	26.	Șc. gen. Breaza	1	24
9.	Lic. Sîngeorz-Băi	3	91	27.	Șc. gen. Cireșoia	1	25
10.	Șc. gen. Tureac	1	24	28.	Șc. gen. Negrilești	1	22
11.	Șc. gen. Căanu Mic	1	31	29.	Șc. gen. Coșbuc	1	20
12.	Șc. gen. Căianul Mare	1	20	30.	Șc. gen. Lunca Ilvei	1	20
13.	Șc. gen. Dumitra	1	24	31.	Șc. gen. Visuia	1	24
14.	Șc. gen. Feldru	2	56	32.	Șc. gen. Parva	1	23
15.	Șc. gen. Nepos	1	23	33.	Șc. gen. Ardan	1	20
16.	Șc. gen. Ilva Mare	1	23	34.	Șc. gen. Mureșenii Birg.	1	29
17.	Șc. gen. Ilva Mică	1	2	35.	Șc. gen. Archiud	1	22
18.	Șc. gen. Maieru	2	64				

T A B E L

cu școlile de 10 ani din județul Bistrița-Năsăud

Nr. crt.	Unitatea școlară	1970/1971		1969/1970			
		Cl. IX-a		Cl. IX-a		Cl. IX-a	
		Clase	Elevi	Clase	Elevi	Clase	Elevi
0	1	2	3	4	5	6	7
1.	Anieș	x	x	1	19	—	—
2.	Archiud	x	x	1	19	—	—
3.	Bistrița Birgăului Nr. 2	x	x	1	18	—	—
4.	Budacul de Jos	1	15	1	15	1	10
5.	Bozieș	x	x	1	19	—	—
6.	Coșbuc	1	25	1	22	1	20
7.	Ciceu Mihăiești	—	—	1	15	—	—
8.	Cireșoaia	1	24	1	37	1	18
9.	Dipșa	x	x	1	15	—	—
10.	Dumitra	1	25	1	22	—	—
11.	Fedru	1	35	2	56	1	33
12.	Ilva Mare	1	35	1	34	1	24
13.	Ilva Mică	1	27	1	31	x	x
14.	Jimbor	x	x	1	22	x	x
15.	Josenii Birgăului	1	24	1	28	1	12
16.	Lechința	1	24	1	25	1	11
17.	Leșu	x	x	1	16	—	—
18.	Șc. gen. Livezile	1	20	1	26	1	10
19.	Lunca Ilvei	x	x	1	25	—	—
20.	Maieru	1	37	1	35	1	24
21.	Măgura Ilvei	x	x	1	21	—	—
22.	Monor	1	25	—	—	—	—
23.	Milaș	1	15	1	16	1	12
24.	Mureșenii Birgăului	1	30	1	25	1	11
25.	Negrilești	x	x	1	17	—	—
26.	Ocnița	1	17	1	16	1	16
27.	Orosfaia	x	x	1	15	—	—
28.	Petriș	1	16	1	20	1	12
29.	Reteag	1	20	1	17	1	18
30.	Rodna	1	31	1	38	1	33
31.	Romuli	1	31	1	40	1	17
32.	Runcul Salvei	—	—	1	31	—	—
33.	Salva	1	32	1	35	1	22
34.	Sanț	1	34	1	37	1	20
35.	Silivașul de Cîmpie	—	—	1	21	—	—

0	1	2	3	4	5	6	7
36. Șieu Odorhei		1	23	1	29	1	16
37. Șieu		—	—	1	17	—	—
38. Șopteriu		x	x	1	15	—	—
39. Spermezeu		1	31	1	40	1	32
40. Tăure		—	—	1	16	—	—
41. Telciu		2	63	2	81	1	40
42. Telcișor		x	x	1	20	—	—
43. Tureac		x	x	1	21	—	—
44. Urmeniș		1	18	1	19	1	14
45. Visuia		x	x	1	27	—	—
46. Șc. gen. 1 Bistrița		1	33	1	37	1	20
47. Șc. gen. 2 Bistrița		—	—	1	26	—	—
48. Șc. gen. 3 Bstrița		1	35	2	52	1	22
49. Liceul Beclean		1	38	2	57	1	35
50. Lic. „G. Coșbuc“ Năsăud		1	35	1	32	1	22
51. Liceul 2 Năsăud		—	—	1	20	—	—
52. Liceul Nimigea		x	x	1	20	x	x
53. Șc. gen. Singeorz-Băi		2	69	2	66	2	49
54. Liceul Teaca		—	—	1	15	—	—
TOTAL :		32	887	58	1.468	28	573

SITUAȚIA GENERALĂ

privind dezvoltarea învățămîntului în jud. Bistrița-Năsăud

Nr. crt.	Indicatori	1968—1969	1969—1970	1970—1971
0	1	2	3	4
A. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÎNT		520	581	620
1.	Grădinițe	187	205	226
2.	Șc. gen. I—IV	163	159	156
3.	Șc. gen. I—VIII	148	125	121
4.	Șc. gen. I—VIII secții f. fr.	—	35	35
5.	Șc. gen. I—X	—	31	54
6.	Șc. gen. muzică și arte plastice	—	1	1
7.	Licee de cult. gen., secții serale	3	3	4
8.	Licee de cultură generală	9	9	9
9.	Licee de cult. gen. secț. f. fr.	2	3	3
10.	Institutul pedagogic educatoare	—	1	1
11.	Inst. pedag. educat. secț. f. fr.	—	—	1
12.	Liceu pedagogic	1	1	1
13.	Liceu economic	1	1	1
14.	Liceu agricol	1	1	1
15.	Învățămînt profesional și tehnic	5	6	6
B. COPII ȘI ELEVI		57.935	63.177	67.106
1.	Grădinițe	7.055	9.206	10.720
3.	Șc. gen. I—VIII	22.313	23.037	23.103
4.	Șc. gen. I—VIII secții f. fr.	—	300	300
5.	Șc. gen. I—X.	—	910	2.094
6.	Șc. gen. muzică și arte plastice	—	25	52
7.	Licee de cult. gen. (anii I—IV)	2.525	2.591	2.814
8.	Licee de cult. gen. secții serale	454	450	520
9.	Licee de cult. gen. secții f. frecvență	216	300	300
10.	Inst. pedag. educatoare	—	36	72
11.	Inst. ped. educ. secț. f. fr.	—	—	15
12.	Liceu pedagogic	337	375	296
13.	Liceu economic	268	280	312
14.	Liceul agricol	139	136	148
15.	Învăț. profesional și tehnic	1.171	1.350	1.225
C. CLASE DE ELEVI		2.647	2.769	2.754
1.	Grădinițe	—	—	—
2.	Școala generală I—V	1.602	1.717	1.675
3.	Școala generală I—VIII (cl. V—VIII)	881	875	911
4.	Șc. gen. I—VIII secții f. frecvență	—	—	—
5.	Școala generală (I—X.	—	33	88
6.	Șc. gen. muzică și alte plastice	—	1	2
7.	Licee de cultură generală	78	78	78
8.	Licee de cult. gen. secții serale	15	15	15
9.	Licee de cult. gen. secț. f. frecvență	—	—	—
10.	Institutul pedag. educatoare	—	1	2

0	1	2	3	4
11. Inst. ped. educ. secție f. frecvență	—	—	—	—
12. Liceul pedagogic	8	9	9	9
13. Liceul economic	5	7	8	8
14. Liceul agricol	5	5	5	5
15. Învățământul profes. și tehnic	53	58	61	61
D. CADRE DIDACTICE	2.863	2.954	3.102	3.102
1. Grădinițe	251	308	312	312
2. Șc. generală I-IV	957	1.009	1.013	1.013
3. Șc. gen. I-VIII (cadrele cupr. la șc. gen. I-X)	—	—	—	—
4. Șc. gen. I—VIII secții f. frecvență	—	—	—	—
5. Șc. gen. I-X	1.380	1.343	1.476	1.476
6. Șc. gen. muzică și arte plast.	—	—	—	—
7. Licee de cult. generală	142	151	151	151
8. Licee de cult. gen. secții serale	13	13	13	13
9. Licee de cult. gen. secții f. frecvență	—	—	—	—
10. Institut pedagog. educatoare	—	2	4	4
11. Inst. ped. ed. secție f. frecvență	—	—	—	—
12. Liceul pedagogic	16	18	18	18
13. Liceul economic	10	14	14	14
14. Liceul agricol	9	9	10	10
15. Case de copii (educatori)	46	46	46	46
16. Învățământ prof. tehnic.	39	41	45*	45*

* Din aceștia 12 sînt ingineri, 6 economiști, 1 medic, 26 maiștrii.

DE L'HISTOIRE DE L'ENSEIGNEMENT DANS LE DÉPARTEMENT BISTRIȚA NĂSĂUD

Résumé

Le commencement de l'enseignement roumain sous la forme de quelques écoles populaires, dans le département Bistrița-Năsăud, est plus ancien que celui des écoles créées par l'Etat. Les habitants des villages, entretenaient de difficiles conditions de vie de ce temps.

A la moitié du XVIII-ème siècle sur le territoire de l'ancien régiment de frontière sont mentionnées les premières écoles à Năsăud, Maieru, Monor. Au début du XIX-ème siècle le nombre des écoles est plus grand, chaque village ayant son école.

Après le 23 Aout 1944 l'enseignement connaît un grand essor et répond aux nécessités de la construction du socialisme. On achève la généralisation de l'enseignement de 7 ans, ensuite celui de 8 ans et commençant par l'année scolaire 1968-1969 l'enseignement de 10 ans.

L'enseignement lycéal de culture générale et l'enseignement dans les jardins d'enfants ont connu un grand essor.

Toutes ces réalisations démontrent le grand intérêt de notre société socialiste, du Parti Communiste Roumain et de l'Etat, pour l'école et pour l'enseignement dans la Roumanie Socialiste.

L É G E N D E D E S F I G U R E S

Fig. 1. — Ancien édifice du lycée de Năsăud.

Fig. 2. — Le bâtiment actuel du Lycée „G. Coșbuc” de Năsăud.

Fig. 3. — Le lycée de Prundu Bîrgăului.

Fig. 4. — L'école générale de Feldru.

Fig. 5. — L'école générale de Mihălești.

Fig. 6. — L'inauguration de la nouvelle école nr. 3 de Bistrița.